KAMMARRÄTTEN I GÖTEBORG
Avdelning 2

DOM

2017-02-27
Meddelad i Göteborg

Mål nr 5528-16

KLAGANDE
[redacted]

God man: [redacted]

MOTPART
Kils kommun
Box 88
665 23 Kil

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Förvaltningsrätten i Karlstads dom den 27 september 2016 i mål nr 1614-16, se bilaga A

SAKEN
Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Med ändring av underinstansernas avgöranden bestämmer kammarrätten att [redacted] – under förutsättning att hon bor i eget boende – har rätt till personlig assistans under hela dygnsvilan i form av väntetid.

Det ankommer på Kils kommun att närmare beräkna det antal timmar med personlig assistans under dygnsvilan som [redacted] har rätt till.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1531	Stora Nygatan 21	031-732 74 00	031-732 76 00	måndag – fredag
401 50 Göteborg		**E-post**: kammarratten.goteborg@dom.se		08:00-16:00
		www.kammarratten.goteborg.se		

YRKANDEN M.M.

[redacted] yrkar att hon ska beviljas personlig assistans i form av väntetid under dygnsvilan mellan kl. 22–07 och anför bl.a. följande. Hon har i sitt nuvarande boende tillsyn nattetid av personal. Personalen tittar till henne under nätterna och hjälper henne när det behövs. Eftersom personalen känner henne och vet hur hon kommunicerar, kan de också tyda hennes behov. Det finns även en larmmatta på golvet som larmar om hon skulle gå ur sängen nattetid. Hon saknar förmåga att påkalla hjälp och kan därför inte ha ett larm. Vidare saknar hon konsekvenstänkande och kan inte lämnas ensam utan tillsyn nattetid. Det är alltså avgörande för henne att beviljas väntetid under dygnsvilan för att hon ska kunna bo i egen lägenhet.

Kils kommun anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Det är ostridigt att [redacted] har rätt till insatsen personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS. Frågan i målet är om hon behöver personlig assistans under dygnsvilan i form av väntetid.

Rätten till personlig assistans under dygnsvilan i form av väntetid är inte närmare reglerad i LSS utan bestämmelser om detta finns i 6 § i Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1993:24) om assistansersättning. Vid bestämmande av assistansersättning ska en timmes väntetid anses motsvara en fjärdedels assistanstimme. Med väntetid avses tid då den försäkrade under sin dygnsvila behöver ha en personlig assistent tillgänglig i väntan på att ett hjälpbehov uppstår utan att det är fråga om tillsyn i form av grundläggande eller andra personliga behov.

Distriktsläkaren [redacted] har i ett utlåtande den 12 december 2014 uppgett bl.a. följande. [redacted] vet vad hon heter, men inte var hon bor eller hur gammal hon är. [redacted] kan endast göra saker på direkt uppmaning och ständig vägledning. Hon behöver motiveras och inspireras för att göra saker och fungerar på en 2–3-årings nivå.

Kammarrätten gör följande bedömning.

Kils kommun har med anledning av att [redacted] avser att flytta till ett eget boende beviljat henne personlig assistans under dygnsvilan med totalt 20 minuter per vecka, vilket motsvarar aktiv hjälp i 10 minuter vid två tillfällen. Frågan är därmed om [redacted] behov under dygnsvilan i eget boende är tillgodosedda genom den beviljade tiden.

[redacted] är i dagsläget beviljad insatsen bostad med särskild service för barn eller ungdomar enligt LSS. Annat har inte framkommit än att det även nattetid finns personal i boendet. Enligt [redacted] tittar personalen till henne under dygnsvilan och finns tillgängliga för henne i väntan på att ett hjälpbehov uppstår. [redacted] har vidare uppgett att hon på boendet har ett rörelselarm som varskor personalen om hon skulle stiga upp nattetid. Kommunen har inte ifrågasatt dessa uppgifter. Med hänsyn till vad som framgår om [redacted] funktionsnedsättning och mognadsnivå finns det enligt kammarrätten inte heller skäl att ifrågasätta uppgiften om att hon saknar förmåga att påkalla hjälp.

Mot denna bakgrund anser kammarrätten att [redacted] under hela sin dygnsvila behöver ha en personlig assistent tillgänglig i väntan på att ett hjälpbehov uppstår. Under förutsättning att hon bor i eget boende har hon alltså rätt till insatsen personlig assistans i form av väntetid under dygns-vilan. Det ankommer på Kils kommun att närmare beräkna omfattningen av väntetiden.

KAMMARRÄTTEN I GÖTEBORG **DOM**

Mål nr 5528-16

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Raymond Grankvist

Gunilla Ericsson

Ewa Mårdberg
referent

/Johan Åkesson

FÖRVALTNINGSRÄTTEN I KARLSTAD

Göran Libäck

DOM
2016-09-27
Meddelad i Karlstad

Mål nr
1614-16

KLAGANDE
[redacted]

God man: [redacted]

MOTPART
Kils kommun
Box 88
665 23 Kil

ÖVERKLAGAT BESLUT
Kils kommuns beslut den 2 mars 2016

SAKEN
Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet på så sätt att [redacted] har rätt till insatsen personlig assistans all vaken tid under de förutsättningar som framgår av det överklagade beslutet. Målet överlämnas till Kils kommun för beräkning av det antal timmar som personlig assistans ska beviljas.

Överklagandet avslås i övrigt.

Postadress Box 568 651 12 Karlstad
Besöksadress Rådhuset, Stora torget
Telefon 054-14 85 00
Telefax 054-14 85 30
E-post: forvaltningsrattenikarlstad@dom.se
www.forvaltningsrattenikarlstad.domstol.se
Expeditionstid måndag–fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

[redacted] tillhör personkrets 1 § LSS och är sedan tidigare beviljad bostad med särskild service för barn och ungdom enligt 9 § 8 LSS. [redacted] har ansökt om personlig assistans enligt 9 § 2 LSS med omfattningen all vaken tid samt väntetid på natten med aktiv tid för toalettbesök. Kils kommun avslog delvis [redacted] ansökan med bl.a. följande motivering. Av yttrandet från god man framgår att [redacted] har behov av tillsyn hela dygnet. Den tid som räknas för personlig assistans är enbart för den aktiva hjälpen, det innebär för [redacted] en viss tid utan personal. [redacted] beviljas personlig assistans med omfattningen 52,11 timmar per ledig vecka samt 35,06 timmar skolveckor, övrig tid avslås.

YRKANDEN M.M.

[redacted] yrkar att hon beviljas personlig assistans skolveckor aktiv tid 72,3 timmar per vecka och väntetid 60,7 timmar per vecka. Under icke skolveckor yrkar hon aktiv tid 107,3 timmar per vecka och väntetid 60,7 timmar per vecka. Som skäl anför hon huvudsakligen följande. Genom att det personligt utformade stödet i form av personlig assistans kommer knytas till henne personligen med ett begränsat antal assistenter och som har ingående kunskaper om henne och hennes funktionshinder kommer hon att få en helt annan möjlighet att utvecklas och få en livskvalité som kommer bli mycket bättre än den hon har idag och likvärdig andra i hennes ålder. Överklagan gäller tid för kommunikation samt tid för ingående kunskap och tillsyn för henne i hennes vardag all vaken tid samt väntetid på natten. Hon överklagar beslutet då hon behöver konstant tillsyn av en assistent med ingående kunskap/tillsyn om och av henne och hur man kommunicerar med henne all vaken tid 07 - 22 samt väntetid på natten 22 - 07. För att kunna kommunicera med henne behövs kunskaper och utbildning i TEACCH då hon använder tecken som stöd. Det behövs också ingående kunskaper hur

hon kommunicerar, hur man ska kommunicera till henne, vilka tecken som betyder vad, då hon också har egna tecken. Man behöver ha ingående kunskap om hur man bemöter henne, hur man avleder henne och hur man sätter gränser/ avslutar en aktivitet för henne utan att hon ska bli utåtagerande. En personlig assistent behöver ha ingående kunskap om hur denne ska stötta henne att genomföra varje moment under dagen för att hon ska förstå och genomföra aktiviteten på bästa sätt utan att hon får ett destruktivt beteende. Det är omöjligt för en personlig assistent att jobba tillsammans med henne utan att ha ingående kunskap om henne och hennes funktionsnedsättningar. Kommunen anser att hon kan vara helt ensam då hon idag i sitt nuvarande boende sover ensam under natten. Hon har i nuläget rörelselarm i rummet vilket innebär att om hon går upp ur sängen så larmar det. Personalen på boendet är nära, utanför dörren, och de ser till henne och hör om hon vaknar och går ut p.g.a. rörelselarmet. Hon kan inte påkalla hjälp under natten om något är fel eller om blöja behöver bytas om hon inte går upp så att rörelselarmet går. Hon har beviljats tid för byte av nattblöja. Men utan personlig assistans som har tillsyn med väntetid kan hon inte själv förstå att hon ska kalla på hjälp för att få den bytt. Det krävs att man har en nära kännedom och ingående kunskap om henne och hennes funktionsnedsättningar för att förstå henne och vad hon vill förmedla i sin kommunikation och sättet att kommunicera samt att kunna förhindra henne att bli utåtagerande. En assistent som ska vara henne nära behöver ingående kunskap om vilka krav man kan ställa på mig utifrån hennes dagsform. Syftet med det grundläggande hjälpbehovet att kommunicera med andra är att möjliggöra för henne att både upprätthålla och skapa sociala kontakter med andra människor något som hon inte kan idag då hon inte har en personlig assistent som följer henne och utvecklar henne i hennes funktionsnedsättning. Hon behöver ständig tillsyn då hon behöver stöttning och passning som en 2-3 åring vilket också läkarintyget styrker. Hon har inget konsekvenstänkande och kan inte vara ensam någon stund på dygnet. En personlig assistent behöver vara steget före henne för att kunna försöka förutse vad som kan ske. Som ADL-

bedömningen skriver har hon utifrån sin funktionsnedsättning kognitiva svårigheter att uppfatta mängd, tid, planera, genomföra och avsluta aktivitet. Hon saknar förmåga att läsa av sociala koder och förståelse att agera i sociala sammanhang. En personlig assistent behöver vara ständigt fokuserad och närvara för att kunna avleda och hjälpa henne under de dagliga aktiviteterna. Hon behöver också en personlig assistent som är henne nära med ingående kunskap/tillsyn om henne all hennes vakna tid då hon inte kan orientera sig eller se faran i t.ex. trafik, höjder, vattendrag, och liknande.

Kils kommun anser att överklagandet ska avslås.

SKÄL FÖR AVGÖRANDET

Bestämmelser m.m.

En person som tillhör personkretsen i 1 § LSS har enligt 7 § LSS rätt till insatser enligt 9 § LSS, bl.a. biträde av personlig assistent, om han behöver sådan hjälp i sin livsföring och hans behov inte tillgodoses på annat sätt. Denna insats definieras närmare i 9 a §. Personlig assistans är personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till personlig assistans för andra personliga behov om behoven inte kan tillgodoses på annat sätt.

Utredningen

Av läkarutlåtande om hälsotillstånd utfärdat av distriktsläkare [redacted] Vårdcentralen i Kil, daterat den 12 december 2014 framgår bl.a.

följande. [redacted] behöver ständig tillsyn (utom möjligen när hon sover, men det behövs egentligen då också för hjälp med toabesök/blöjbyte). Hon kan inte utföra något på eget ansvar, utan behöver ständig vägledning. Om hon inte förstår eller det går henne emot kan hon få utbrott och slänga saker omkring sig.

Av ADL-bedömning utfärdad av [redacted] Vuxenhabiliteringen i Värmland, daterad den 30 april 2015 framgår bl.a. följande. Personalen behöver ständigt vara fokuserad och närvarande för att kunna avleda och hjälpa [redacted] att behålla koncentrationen under de dagliga aktiviteterna. De behöver även vara beredda på att [redacted] springer iväg vilket kan innebära fara utifrån trafik, höjder, vattendrag och liknande. Beteende problem med avföring uppstår under den tid [redacted] får vara själv under nattvilan. Under dagtid krävs konstant tillsyn av en eller två personal beroende på aktivitet och nattetid är [redacted] själv utan personal upp till tolv timmar vissa nätter.

Förvaltningsrättens bedömning

[redacted] var vid tidpunkten för ansökan om personlig assistans, beviljad bostad med särskild service för barn och ungdom men önskar eget boende med personliga assistenter.

Av överklagan får man förstå att [redacted] yrkar mer tid avseende kommunikation, tillsyn och väntetid på natten. [redacted] har yrkat tillsyn och kommunikation all vaken tid, 07:00 – 22:00 samt väntetid på natten 22:00 – 07:00.

Förvaltningsrätten gör inledningsvis bedömningen att de inte framgår av handlingarna i målet med tillräcklig tydlighet att [redacted] har ett behov av väntetid på natten. Överklagandet ska därför avslås i denna del.

Nämnden skriver i det överklagade beslutet att [redacted] är i behov av tillsyn men inte av övervakande karaktär. Hon behöver ha tillgång till en vuxen men endast inom hörhåll. Av läkarutlåtande framgår att [redacted] behöver ständig tillsyn. Av ADL-bedömning framgår att [redacted] kräver konstant tillsyn av en eller två personal. Även om det är tillräckligt att en person finns inom hörbart avstånd från [redacted] anser förvaltningsrätten att [redacted] har ett tillsynsbehov all vaken tid och ska ses som ett övrigt behov (jfr Kammarrättens i Jönköping dom den 13 september 2011 i mår nr 11-11). Förvaltningsrätten anser därför att [redacted] har rätt till personlig assistans under den del av hennes vakna tid som inte tillgodoses genom redan beviljade timmar med personlig assistans eller genom andra insatser och skolan. Det ankommer i första hand på nämnden att ta ställning till det ytterligare antal timmar med personlig assistans som ska utgå. Målet ska därmed visas åter till nämnden för beräkning av det antal timmar som personlig assistans ska beviljas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Denna dom kan överklagas. Hur man överklagar, se bilaga (DV 3109/1B)

Hans-Erik Jonasson

I avgörandet har förutom f.d. lagmannen Hans-Erik Jonasson även tre nämndemän deltagit.

SVERIGES DOMSTOLAR

Bilaga

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

.

DV 3109/1B • 2013-06 • Producerat av Domstolsverket

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.